

Received: January 3, 2024

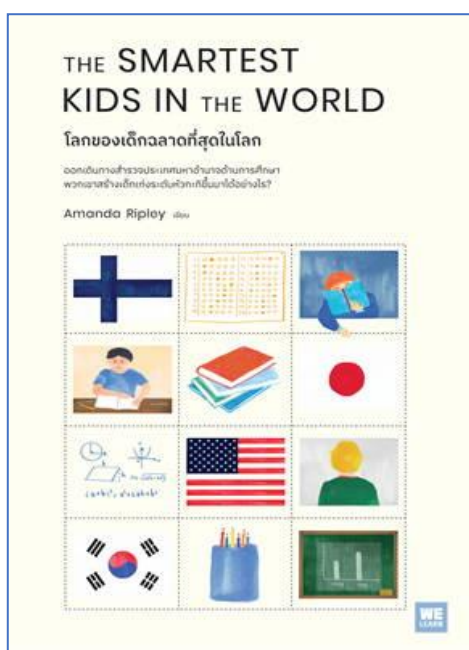
Revised: June 11, 2024

Accepted: June 16, 2024

บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review)

อิทธิกร บุนนาค (Ittikorn Bunnag)*

E-mail: nont29018@gmail.com

ชื่อเรื่อง : โลกของเด็กฉลาดที่สุดในโลก
(The Smartest Kids in the World)
ผู้แต่ง : Amanda Ripley
ผู้แปล : นุชนาฏ เนตรประเสริฐศรี
ปีที่พิมพ์ : 2565
จำนวนหน้า : 261 หน้า
สำนักพิมพ์ : วีเลิร์น

บทนำ

หากมองภาพการศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบันย่อมมีแนวโน้มที่ค่อนข้างถดถอยลง หนึ่งในหลักฐานที่แสดงให้เห็นชัดเจนคือ ผลการทดสอบโปรแกรมประเมินสมรรถนะนักเรียนมาตรฐานสากล (Programme for International Student Assessment หรือ PISA) โดยที่มาของ PISA นั้นริเริ่มโดยองค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organization for Economic Co-operation and Development หรือ OECD) มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินคุณภาพของระบบการศึกษาของประเทศต่าง ๆ ปัจจุบันมีประเทศเข้าร่วมกว่า 80 ประเทศทั่วโลก PISA จะทดสอบ 3 ด้านหลัก ๆ ได้แก่ ด้านการอ่าน ด้านคณิตศาสตร์ และด้านวิทยาศาสตร์ ซึ่งผลการทดสอบครั้งล่าสุดในปี 2022 พบว่าคะแนนของประเทศไทย

* นิสิตมหาบัณฑิต (สาขาการประถมศึกษา) คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

(Master's Degree Student (Elementary Education Program), Faculty of Education, Chulalongkorn University)

ตกต่ำลงที่สุดในรอบ 20 ปี และมีคะแนนต่ำกว่าหลายประเทศในอาเซียน หนังสือ “โลกของเด็กฉลาดที่สุดในโลก” เล่มนี้จะพาผู้อ่านไปพบกับการศึกษาของประเทศต่าง ๆ ที่ถูกมองว่าเป็นประเทศมหาอำนาจทางด้านการศึกษาย่างเช่น ประเทศฟินแลนด์ ประเทศเกาหลีใต้ ประเทศโปแลนด์ เป็นต้น โดยเนื้อหาแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่หนึ่ง ฤดูใบไม้ร่วง (บทที่ 1-4) ส่วนที่สอง ฤดูหนาว (บทที่ 5-7) และ ส่วนที่สาม ฤดูใบไม้ผลิ (บทที่ 8-10) แบ่งเนื้อหาย่อยออกเป็น 10 บท พร้อมนำเสนอเรื่องราวผ่านมุมมองของเหล่านักเรียนแลกเปลี่ยนจากอเมริกาที่ได้ไปใช้ชีวิต สัมผัส ชิมชั้กับกระบวนการในระบบการศึกษาของประเทศต่าง ๆ

ส่วนที่หนึ่ง ฤดูใบไม้ร่วง

บทที่ 1 แผนทีชุมชนทรัพย์ ในส่วนนี้ได้พูดถึงถึงระบบการสอบ PISA รวมไปถึงตัวอย่างข้อสอบ PISA ซึ่งข้อสอบ PISA นั้น นอกจากทดสอบความฉลาดทางด้านต่าง ๆ ของนักเรียนแล้ว ยังเก็บข้อมูลพื้นฐานทางครอบครัวของผู้เรียนอีกด้วย เช่น รายได้ เชื้อชาติ เผยให้เห็นประเด็นที่ชัดเจนอย่างหนึ่ง ซึ่งคนส่วนใหญ่มองไม่เห็นนั่นคือ การทุ่มเทเงินทองไม่ได้ช่วยให้เด็กฉลาดขึ้น ทุกสิ่งทุกอย่างล้วนขึ้นอยู่กับสิ่งที่ครูผู้ปกครอง และนักเรียนทำกับเงินที่ลงทุนไป นอกจากนี้ผลคะแนนสอบที่ผ่านมาแสดงให้เห็นว่าเด็กฟินแลนด์ไม่ได้ฉลาดมาตั้งแต่เกิด แต่เพิ่งฉลาดมาได้ไม่นานนัก ความเปลี่ยนแปลงนี้สามารถเกิดขึ้นได้แค่ภายในชั่วอายุคนรุ่นเดียว

บทที่ 2 จากบ้าน บทนี้พูดถึงถึงนักเรียนชาวอเมริกันคนหนึ่งที่ยากไปเป็นนักเรียนแลกเปลี่ยนในประเทศฟินแลนด์ เนื่องจากเขาพบว่า วัยรุ่นในฟินแลนด์นั้นทำการบ้านน้อยกว่าวัยรุ่นอเมริกัน แต่กลับทำข้อสอบระดับสากลได้คะแนนสูงที่สุดในโลก และก่อนหน้าประเทศฟินแลนด์ผู้คนส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ไม่รู้หนังสือ แล้วยังยึดอาชีพตัดไม้และทำไร่เป็นหลักอีกด้วย สาเหตุใดกันที่ทำให้ประเทศฟินแลนด์นั้นก้าวกระโดดได้ในเวลาเพียงไม่นาน นอกจากนั้นยังพูดถึงรัฐโอคลาโฮมา ที่พยายามแก้ปัญหาการศึกษามานาน ตั้งแต่ปี 1969-2007 รัฐนี้ได้เพิ่มงบประมาณรายหัวนักเรียนมากขึ้นกว่าสองเท่าตัว จ้างครูเพิ่มอีกหลายพันคน และลดอัตราส่วนนักเรียนต่อครูลง อย่างไรก็ตามเด็กในโอคลาโฮมาก็ยังไม่เก่งคณิตศาสตร์ หนึ่งในเหตุผลที่อาจอธิบายเรื่องนี้ได้คืออะไรกันแน่

บทที่ 3 หม้ออัดแรงดัน ในบทนี้พูดถึงถึงวัฒนธรรมการเรียนในประเทศเกาหลีใต้ ซึ่งนักเรียนมัธยมที่นี่ใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่ในโรงเรียน รับประทานอาหารเย็นที่โรงอาหารของโรงเรียน หลังจากรับประทานเสร็จ จะถึงช่วงเวลาเรียกว่า “ยาคา” ซึ่งเป็นช่วงเวลาสองชั่วโมงที่นักเรียนจะเรียน หรือทบทวนหนังสือโดยมีครูคอยกำกับดูแลอยู่ห่าง ๆ จากนั้นเวลาประมาณสามทุ่มจึงจะได้ออกจากโรงเรียน อย่างไรก็ตามการเรียนยังไม่จบสิ้น นักเรียน ส่วนใหญ่จะไปเรียนพิเศษที่โรงเรียนกวดวิชาเอกชนหรือที่เรียกในภาษาเกาหลีว่า “ฮักวอน” จนถึงกระทั่งเวลาประมาณห้าทุ่ม สาเหตุเหล่านี้ อาจเนื่องมาจากแรงกดดันทั้งจากครอบครัว สังคม และเพื่อนฝูงของนักเรียน ทำให้ทุกคนต้องใช้เวลาไปกับการเรียนและการทบทวนตลอดทั้งวัน ซึ่งไม่ต่างอะไรจากหม้ออัดแรงดัน

บทที่ 4 โจทย์คณิตศาสตร์ คณิตศาสตร์คือภาษาของตรรกะ มีวิธีคิดที่เป็นระบบระเบียบ มีคำตอบที่ถูกต้อง มีกฎที่ต้องทำตาม และเป็นวิชาที่มีความเข้มงวดกว่าวิชาใด ๆ การเชี่ยวชาญภาษาของตรรกะหรือคณิตศาสตร์นั้น อาจจะช่วยปลูกฝังให้เด็กรู้จักการคิดโดยใช้เหตุผลในระดับสูง บทนี้ได้กล่าวถึงการประเมินความสามารถของนักเรียนที่ต่ำเกินไปในสหรัฐอเมริกา โดยนักเรียนชั้นเกรด 4 ประมาณ 4 ใน 10 คน บอกว่าวิชาคณิตศาสตร์ง่ายเกินไป หรือกระทั่งเนื้อหาทั่วไปของวิชาคณิตศาสตร์ที่สอนเด็กชั้นเกรด 8 ในอเมริกามีความยากเท่ากับเนื้อหาสำหรับนักเรียนชั้นเกรด 6 หรือ 7 ในประเทศอื่น ๆ เท่านั้น ดังนั้นจึงปฏิเสธไม่ได้ว่าเนื้อหาในหลักสูตรย่อมส่งผลกระทบต่อคุณภาพผู้เรียนโดยตรง

ส่วนที่สอง ฤดูหนาว

บทที่ 5 เด็กอเมริกันในสังคมอุดมคติ ในสังคมอเมริกันนั้น เด็กบางคนอาจไม่เห็นความสำคัญของการตั้งใจเรียนหรือการเรียน แตกต่างจากประเทศฟินแลนด์ซึ่งนักเรียนทุกคนจะมาเข้าเรียนสม่ำเสมอ ตั้งใจเรียนจดบันทึกในสิ่งที่เรียน และส่งงานทุกงานที่คุณครูสั่งอยู่เสมอ อาจเนื่องจากเด็กส่วนใหญ่ที่ประเทศฟินแลนด์นั้นเชื่อในเรื่องการศึกษาอยู่พอสมควร และครูส่วนใหญ่ก็ทุ่มเทกับการเรียนการสอนมากเช่นกัน นอกจากนั้นการคัดเข้าครูในระบบของฟินแลนด์ค่อนข้างมีความเข้มงวด มาตรฐานการคัดเลือกผู้เรียนในสาขาวิชาครุศาสตร์เข้มข้นพอ ๆ กับมหาวิทยาลัยจอร์จทาวน์ มหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย เบิร์กลีย์ หรือกระทั่งเอ็มไอที (MIT) ดังนั้นนักเรียนส่วนใหญ่จึงตระหนักดีว่าครูที่สอนพวกเขานั้นเป็นคนที่ประสบความสำเร็จมากแค่ไหน

บทที่ 6 แรงผลักดัน ในส่วนนี้พูดถึงแรงผลักดันของครอบครัว โดยเฉพาะในประเทศเกาหลีใต้เน้นทั้งโรงเรียน และครอบครัว คอยผลักดันในเรื่องเรียนอยู่ตลอดเวลา พ่อแม่เกาหลีใต้ส่วนใหญ่มองตัวเองว่าเป็นเหมือนโค้ช ขณะที่พ่อแม่อเมริกันชอบทำตัวเหมือนเป็นกองเชียร์มากกว่า และจากการศึกษาต่าง ๆ โดยทั่วไปก็ยืนยันข้อมูลตามคาด เช่น ครอบครัวใดมีส่วนร่วมมากกว่า ลูกย่อมได้เกรดสูงกว่า สอบได้คะแนนดีกว่า ประพฤติตัวดีกว่า และขยันไปโรงเรียนมากกว่า ซึ่งเป็นแนวโน้มที่เกิดขึ้นกับเด็กทุกวัย ทุกเชื้อชาติ และทุกระดับรายได้

บทที่ 7 การเปลี่ยนแปลงครั้งมหัศจรรย์ ในบทนี้พูดถึงประเทศโปแลนด์เป็นหลัก ซึ่งโปแลนด์เป็นประเทศที่มีปัญหามาตลอดครึ่งศตวรรษหลังมานี้ ทั้งจากสงครามโลก และการล่มสลายของกลุ่มประเทศคอมมิวนิสต์ในปี 1989 ทำให้เกิดภาวะเงินเฟ้ออย่างรุนแรง การศึกษาซึ่งเปรียบเทียบกับความผาสุกเชิงวัตถุ (material well-being) ของเด็ก โดยองค์การสหประชาชาติพบว่า โปแลนด์ติดอันดับท้ายสุดในประเทศที่พัฒนาแล้ว อย่างไรก็ตามภายในเวลาไม่ถึงทศวรรษ คะแนน PISA ของประเทศนี้ก็เลื่อนตำแหน่งจากประเทศที่มีคะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศที่พัฒนาแล้วมาเป็นประเทศที่มีคะแนนสูงกว่าค่าเฉลี่ย ขณะที่อันดับคะแนนของเด็กอเมริกันยังคงเท่าเดิม แม้โปแลนด์จะยังไม่ใช้ประเทศมหาอำนาจด้านการศึกษาอันดับต้น ๆ

แต่ประเทศนี้มีผลคะแนนที่ดีขึ้นอย่างน่าเหลือเชื่อภายในเวลาเพียงไม่กี่ปี ซึ่งผลทั้งปวงเกิดมาจากการปฏิรูปการศึกษาครั้งใหญ่ในปี 1998 หลังจากนั้นการศึกษาของประเทศนี้ก็เปลี่ยนไปตลอดกาล

ส่วนที่ 3 ฤดูใบไม้ผลิ

บทที่ 8 ความแตกต่าง ในประเทศอเมริกันนั้น นักเรียนอเมริกันเชื้อสายแอฟริกาได้คะแนน PISA ต่ำจนน่าเศร้าใจ คะแนนสอบวิชาการอ่านในปี 2009 โดยเฉลี่ยของพวกเขาต่ำกว่านักเรียนผิวขาว 84 คะแนน ราวกับว่าเด็กผิวขาวที่อายุเท่ากันไปโรงเรียนมากกว่าสองปี เรายังสามารถพบเห็นความเหลื่อมล้ำระหว่างเด็กอเมริกันผิวขาวกับผิวดำในด้านอื่น ๆ ได้อีกนับสิบด้าน ไล่ตั้งแต่อัตราการเรียนจบไปจนถึงคะแนนสอบ SAT ซึ่งเด็กผิวดำอาจมาจากครอบครัวที่มีรายได้ต่ำและผู้ปกครองได้รับการศึกษาน้อยกว่า ทำให้เด็กผิวดำมีโอกาสได้รับการศึกษาที่ดีของคุณภาพกว่า และถูกคาดหวังต่ำกว่าจากโรงเรียนและครู สิ่งที่เกิดขึ้นในประเทศสิงคโปร์นั้นตรงกันข้าม ประชากรที่นั่นก็มีความหลากหลายเช่นเดียวกัน มีคนเชื้อสายจีน มลายู อินเดีย และอื่น ๆ ทั้งยังพูดหลากหลายภาษาไม่ว่าจะเป็นภาษาจีน อังกฤษ มลายู และทมิฬ ทว่าคะแนน PISA ของสิงคโปร์กลับสูงที่สุดในโลกพอ ๆ กันกับฟินแลนด์และเกาหลีใต้ สาเหตุใดกันที่ทำให้เกิดความแตกต่างระหว่างสองประเทศนี้

บทที่ 9 ครูค่าตัว 4 ล้านดอลลาร์ ประเทศเกาหลีใต้ที่ซึ่งการกวดวิชาเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตนักเรียน ทำให้มีครูกวดวิชาบางคนมีรายได้ราว 4 ล้านดอลลาร์ต่อปี (ราว 140 ล้านบาท) ในการสอนของครูสอนกวดวิชาบางคน การสอนแต่ละครั้งของเขาจะถูกเผยแพร่ทางออนไลน์ ซึ่งเด็กสามารถจ่ายเงินเพื่อเข้าดูได้ในอัตราชั่วโมงละ 3.50 ดอลลาร์ (ราว 125 บาท) อีกทั้งที่โรงเรียนกวดวิชานั้นผู้สมัครต้องลองสอนเป็นตัวอย่างให้เจ้าของโรงเรียนดู 2 บทเรียน ซึ่งเป็นสิ่งที่ครูอเมริกันแทบไม่เคยต้องทำก่อนตกลงจ้างงาน กลยุทธ์การว่าจ้างนี้สมเหตุสมผลเป็นอย่างมาก ช่วยให้เห็นแววว่าผู้สมัครคนนั้น ๆ สอนเก่งหรือไม่ แต่เหตุใดกันประเทศอื่น ๆ จึงไม่หยิบกลยุทธ์นี้มาใช้ในการสมัครครู

บทที่ 10 กลับบ้าน บทสุดท้ายนี้พูดถึงนักเรียนแลกเปลี่ยนอเมริกันเมื่อกลับสู่ประเทศตนเอง อเมริกา นั้นมีความเข้มงวดในเรื่องการเรียน แตกต่างจากทั้งฟินแลนด์ เกาหลีใต้ และโปแลนด์ นักเรียนที่เรียนผ่านวิชาตามที่กำหนด และเข้าเรียนครบจำนวนวันตามที่กำหนด ได้รับประกาศนียบัตรโดยไม่ต้องคำนึงถึงว่า พวกเขามีความรู้แค่ไหน หรือเด็กที่จบไปจะต้องเจอกับอะไรบ้างเมื่อสมัครงาน อเมริกาหรือบางประเทศมองว่าเด็กเหล่านี้ควรได้รับโอกาสล้มเหลวในภายภาคหน้า ไม่ใช่เดี๋ยวนี้ แตกต่างจากที่ประเทศฟินแลนด์ เกาหลีใต้ และโปแลนด์ ผู้คนต่างเห็นตรงกันว่า เด็กทุกคนต้องเรียนรู้การใช้ความคิดขั้นสูง เพื่อให้ประสบความสำเร็จ ดังนั้น หากเด็กไม่มีความรู้พอที่จะเลื่อนชั้นหรือจบการศึกษา เด็กก็จะไม่ได้เลื่อนชั้น ทักษะคิดเช่นนี้ทำให้เด็กในประเทศดังกล่าวประสบความสำเร็จมากกว่า ทางเดียวที่จะทำเช่นนั้นได้คือ สร้างวัฒนธรรมที่โรงเรียน เน้นสอนความรู้ด้านวิชาการอย่างจริงจังจนเด็กรับรู้ได้ว่าการเรียนเป็นเรื่องจริงจัง

บทสรุป

หนังสือ “โลกของเด็กฉลาดที่สุดในโลก (The Smartest Kids in the World)” เล่มนี้ได้พูดถึงการศึกษาในประเทศต่าง ๆ ผ่านมุมมองจากผู้เขียน และการสัมภาษณ์ พูดคุยกับบุคคลต่าง ๆ ทั้งนักเรียนที่ไปแลกเปลี่ยน นักวิชาการ และบุคลากรทางการศึกษา ทำให้ได้เห็นภาพของการพัฒนาหรือปฏิรูปการศึกษาในประเทศที่อาจเรียกได้ว่าเป็นมหาอำนาจด้านการศึกษาอย่างเช่น ประเทศฟินแลนด์ โปแลนด์ เกาหลีใต้ เป็นต้น ที่มาของการปฏิรูปการศึกษาในประเทศเหล่านี้ ล้วนมาจากการต้องการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณค่ามากยิ่งขึ้น เพราะทรัพยากรมนุษย์ถือเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการพัฒนาประเทศ อย่างไรก็ตามในหนังสือเล่มนี้ ไม่ได้กำลังบอกว่านโยบายหรือการกระทำแบบใดดีที่สุด เพราะในโลกแห่งความเป็นจริงล้วนมีปัจจัยแวดล้อมต่าง ๆ มากมาย บางสิ่งบางอย่างอาจใช้กับบางประเทศได้ หากแต่อาจมีบางประเด็นหรือตัวแปรบางอย่างที่อาจนำมาปรับใช้กับประเทศไทยของเราได้ สิ่งที่สำคัญคือ เราคือใคร และเราควรทำอย่างไร เพื่อให้การศึกษาของประเทศนี้ดีขึ้น

บรรณานุกรม

Ripley, A. (2022). *The smartest kids in the world: [โลกของเด็กฉลาดที่สุดในโลก]*. WeLearn.